

Slovnica, zadnji pomnik Slovincem, obsega na 349 straneh le glasoslovje, sklanjo in spregatev. Pridejana sta glasoslovje (str. 349.—387.) kabatkiškega (to je narečje 250 stolpskih Kašubov) in zemljevid, kažoč nam meje narečja Slovincem.

J. Lokar.

Veliki koncert pevskega in tamburaškega kluba hrvaških vseučilišnikov „Mladost“. V zahvalo za svoj čas od Slovincem Hrvatom izkazane simpatije povodom znanih nemirov na Hrvaškem, je priredilo hrvaško akademično društvo „Mladost“ pod pokroviteljstvom „Glasbene Matice“ in „Družbe sv. Cirila in Metoda“, in sicer zadnjemu društvu na korist, dne 3. februarja t. l. v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani krasen vokalni in instrumentalni koncert, ki je ob velikanski udeležbi uspel najsijajneje. Moški zbor je pel: F. Hofbauerja: „Vniz po Matuške po Volgě“, N. Rosenberga „San“, A. Nedvėda „V ljubem si ostala kraji“ in A. Foersterja „Slovo“, tamburaši pa so svirali: izvod iz Lisinskega opere „Porin“, priredil Prochazka, Smetane „Dalibor“, priredil Machač, in narodne pesmi „Slovenec i Hrvat“, zložil Muhvič, priredil Horvat. Moški zbor je glasovno prav dober, ima krepke basiste in odličnega pevovodjo, stud. iuris gosp. St. Stražnickega. Petje je bilo na oni umetniški višini, kateri se divimo le pri nastopu celega zbora naše dične „Glasbene Matice“. Glasovi posamezni in zbor v celoti, vse je s skrbno točnostjo naučeno; glasovi so uglajeni, vokalizacija čista in pravilna, dinamično so posamezni glasovi v celoto dobro spojeni. Pevovodja ni samo siguren v vodstvu, ampak tudi izvrsten interpretator, kateremu sledi zbor z vidno lahkoto in največjo točnostjo. Mojstrsko so izvajali piano-crescendo in forte ter dovršeno sforzate, ki pa so bili na nekaterih mestih že odveč. Pevska točka „Vniz po Matuške po Volgě“ z začetnim pianissimo je napravila posebno dober vtisk. Tamburaši pod odličnim vodstvom dirigenta stud. iuris g. Mar. Horvata so nudili mnogo več, nego smo pričakovali. Glavna zasluga gre gotovo dirigentu, ki je prenesel efekt orkestra kolikor možno v tamburaški zbor. V drugi vrsti je pa treba naglašati, da so „Porina“ g. Prochazka, „Dalibora“ g. Machač in „Narodne“ g. Horvat izborno priredili za tamburaše. Osobito dobra prireditev je „Dalibor“. Eksatno sviranje posameznih godal diči vobče zbor, in so zlasti mojstri na bisernicah, bračih in brdah. Drsanje je tako popolno, da se je na posameznih mestih zdelo, kakor bi igrali gosli. Tudi so tamburaši krasno niansirali in točno sledili sigurnemu in odličnemu vodstvu dirigenta. Občinstvo je z viharnim aplavzom izražalo po posameznih točkah zaslužen priznanje pevskega in tamburaškemu zboru, ki ostane po svojem res umetniškem proizvajanju Slovincem v najprijetnejšem spominu.

Pahor.

Slovensko gledišče. A. Drama. Maeterlinck na našem odru! Kdo bi si bil mislil? Dne 18. febr. se je uprizorila prvič na našem odru njegova „Monna Vanna“. „Monna Vanna“ se je dala pri nas že še poskusiti! Kajti tu je stopil Maeterlinck

enkrat s svojih eterskih višav na trdo zemljo. Popolnoma seveda ne! Tudi v tej drami Maeterlinckovi namreč je še marsikaj, kar visi takorekoč — med nebom in zemljo, kar se vrši pač v duši pesnikovi, pa nam navadnim zemljanom ni prav dostopno in umljivo. Prav je storil Maeterlinck, da je prestavil dejanje svoje drame v romantiško preteklost, kajti dandanes se kaj takega ne dogaja in tudi tako še vzbuja to, kar delajo v njegovi drami Vanna, stari Colonna in Princivalli, v naših srcih mešana čustva. Edini verjetni značaj v drami je Gvido Colonna, mož Vanne, a baš ta ni po okusu pisateljevem, kolikor se da posneti iz drame. Gvido Colonna je tragični junak drame. In njegova krivda? Ker baje ne razume svoje Vanne! Tudi jaz je ne razumem! Tako seveda, kakor je Maeterlinck stvar izumil, še gre! Toda kaj, če bi se bila stvar iztekla drugače in iztekla bi se bila lahko zelo slabo — Vanna bi bila lahko onečaščena, ne da bi bila dosegla, za kar se je žrtvovala! Umljivejše bi se mi zdelo njeno početje, ako bi vedela, kdo je poveljnik sovražnega tabora in bi potihem računila na plemenitost svojega znanca izza mladih let. Seveda manj senzacijska bi bila drama spričo take potezice, toda dramatiške moči bi ne izgubila prav nič, etiške vrednosti pa bi bila celo večje. In požrtvovalnost Vanne bi bila navzlic temu še vedno velika.

Monne Vanne ne razumem prav, pač pa razumem popolnoma Vanninega moža. On ne more ravnati drugače nego ravna! Kaj bi Vanna sama rekla, ako bi se njen mož ne ustavljal izvršitvi njenega sklepa? Ali bi ne bila to največja razžalitev zanj? Ali bi ne bil to dokaz, da je ne ljubi in da je ne čisla zadostno? Da jo pusti v sovražni tabor, to se mu ne sme očitati, ker bi bilo nasilstvo, ako bi rabil moč proti njej. Popolnoma logično in naravno pa je, da noče nič več slišati o njej, ko se vrne. Ona je ravnala po svoji volji, s tem je rešila življenje mnogim, a izgubila je svojega moža. Neka krivda seveda tiči v tem, ker Colonna svoji ženi ne verjame, da se je vrnila nedotaknjena. Verjeti bi ji moral, to je res! Toda naposled ni merodajno in odločilno to, kaj je kdo storil, temveč, kaj je nameraval storiti, in morda bi bil konec še za nianso finejši, ako bi se baš to dejstvo podarjalo! Kajti Giovannina zasluga ni, da se je vrnila taka!

Mnogo bi se dalo še reči o tem delu, kajti poleg mnogih hib ima tudi mnogo vrlin. Lepo, fino, duhovito zna pisati Maeterlinck in vsekakor ga smemo prištevati k velikim umetnikom — toda navzlic temu, kako neznamen se mi zdi, ako ga primerjam s Tolstim, čigar „Vstajenje“ smo videli dne 23. februarja prvič na našem odru. Koliko je v „Monni Vanni“ še narejenega, koliko umetovanja je tam poleg resnične umetnosti! V „Vstajenju“ pa je vse tako naravno, vse tako resnično, vse tako pristno! Celo morje najistinitejših človeških čustev se nam razodeva v tem delu Tolstega in psihologija, ki jo razvija tu, je nekaj velikega, občudovanja vrednega! Res ne hodi mnogo takih ljudi med nami, kakršen je Nehljudov, a če je izmed milijonov eden tak, je dovolj vzroka, da se ga oklene umetnik in si ga izvoli za predmet svojega umotvora. Sicer pa ne smemo pozabiti, da je med Rusi marsikaj mogoče, kar v ostali Evropi ni, in da je šlo Tolstemu v prvi vrsti za to, da nam razkrije dušo nesrečnice Katjuše, dočim mu je vse drugo bolj postranska stvar. Dramatizacija, ki jo je oskrbel H. Bataille, se je še precej posrečila, in dasi se nahajajo v drami semtertja mesta, ki se nam ne zde prav primerna Tolstemu, napravi igra v celoti vendar velik, globok vtisk.

Za „Monno Vanno“ in „Vstajenje“ smo intendanci slovenskega gledališča odkritosrečno hvaležni!

Razen teh smo imeli v zadnjih štirih tednih še sledeče dramske predstave:

Dne 26. januarja so igrali prvič v sezoni burko „Njegov dvojnik“, dne 31. januarja popoldne drugič v sezoni „Brata Martina“, zvečer istega dne petič „Pot okoli zemlje v 80 dneh“. Zadnja igra se je ponavljala tudi še 2. in 14. februarja popoldne ter je doživela torej doslej sedem repriz. Dne 6. februarja se je uprizoril prvič v sezoni „Deseti brat“, 14. februarja zvečer smo videli na našem odru Anzengruberjeve „Podkriževalce“, igro, katero je spisal ta Nемеc menda prav za naše razmere, a pustni torek, t. j. dne 6. februarja je bil na vrsti spet enkrat „Lumpacius Vagabundus“.

B. Opera. Operne predstave smo imeli zadnji čas sledeče:

Dne 29. januarja se je pela še enkrat „Prodana nevesta“, dne 4. februarja se je ponavljal „Peter Svačić“, nekoliko skrajšan, a dne 9., 12. in 20. februarja smo se po daljšem premoru naslajali zopet enkrat ob melodijoznih in hkratu karakterističnih zvokih Meyerbeerjeve godbe. Te tri večere se je namreč uprizorila na splošno zadovoljnost njegova „Afričanka“, kar moramo tem bolj odobravati ker so baš v tej operi prišle vse naše operne moči kot malokje do veljave.

Dr. Fr. Zbašnik.

Narodní divadlo v Pragi. Pred kratkim je izšel „Divadelni kalendař 1904“, iz katerega posnemam sledeče: od 15. decembra 1902. leta do 15. decembra 1903. leta se je proizvajalo vsega skupaj 470 iger, od tega v januarju, oktobru in novembru po 42 iger na mesec. Novitet je bilo 28. Dne 13. februarja se je z velikim uspehom prvokrat pela opera „Louisa“, zložil Gustav Charpentier; dne 5. aprila originalna češka opera v štirih dejanjih „Lesův pan“, zložil Váša Suka; 14. julija druga originalna češka opera Karla Moora „Vij“; 21. novembra Puccini-jeva „Tosca“. Potem 28. decembra Zeyerjeva legenda „Pod jabloni“ z godbo Josipa Suka; veseloigra Erbenova z godbo Josipa Vorla, angleška veseloigra H. M. Paulla „Nový clown“, z godbo Morica Angerja, in bajka Josipa Kaj. Tyla „Tvrdohlavá žena“, z godbo istega Morica Angerja. Dalje še opereta v dveh dejanjih, zložil Artur Sullivan.

Českých dramaskih novitet se je igralo 12, med njimi 5 enodejank in 3 velike historične igre: Jaroslava Hilberta „Falkenštejn“, Alojzija Jiráskaa „Jan Žižka“ — ki je dosegel od vseh treh največji faktični in umetniški uspeh — in Jaroslava Vrchlickkega „Knižata. Frant. Ks. Svoboda je poskušal v svoji drami „Olga Rubešova“ razrešiti problem moderne žene, vendar je bil v svojih enodejankah: „Poupě“, — majhni, gracijozni stvarici, polni poezije — in „Lapenem Samsouku“, veseli, dobrodušno-satirični fraški srečnejši. Njegova žena je s svojo veseloigro „V řiši tulipanků“ razočarala vse častilce svoje aristokratske in globoke umetnosti v romanu in noveli, Ružena Svobodova je svoje junake tako skarikirala, da od cele njene satire ni ostalo mnogo več nego par nemogočih in zato ne satiričnih, ampak ubogih prizorov. Avtorica je hotela šibati hibe praške družbe, pa je svojo veseloigro postavila v neko pozabljeno mestece na deželi, ki ga tako neumnega na Češkem ni. „Drama čtyř chudých sten“, spisal Fr. A. Šubert, prejšnji intendant „Národnega divadla“, je serijozna igra iz socijalnega življenja. Konflikt delavca, proletarijata s tovarnikom, kapitalizmom. Fr. A. Šubert je vpletel v to jako srečno naroden moment. Boj delavca Čeha za domačo, češko šolsko vzgojo svojih otrok. — „Oblaka“, dne 10. decembra uprizorjena igra režiserja Jaroslava Kvapila, je za gledišče skoro prepoetična, prefina stvar. Igralka, ki pride po dolgih letih na deželo v župnišče, kjer je preživela najlepša otroška leta. Tovariš njenih otroških iger, župnikov sinovec, je teolog, miren človek, ki ne pozna boja in ognja, ki plamti v življenju.